

Any XIV

Barcelona 5 de Decembre de 1901

LA TOMASA

SETMANARI CATALA

10 CENTIMS lo número

Enric Margale

En Pi y Margall

Las glorias de Catalunya van desapareixent. Ahir era en Pitarra, en Balaguer; avuy es en Pi y Margall.

El temps, l'etern nivellador de 'ls] altibaixos de la humanitat, va segant una per una las figuras culminats y deixa sols la vulgaritat, la desesperadora vulgaritat.

Tal es la lley general que may deixa de complir-se; no podia donchs fallar en el cas de 'n Pi y Margall, a pesar de que l' home b6, just y sabi, semblava una excepció en lo de viurer llarchs anys com ho era també en honradés y serenitat de judici.

L' home de neu li deya la veu pública y semblava que com la neu de 'ls Alpes 6 com el glas de las regións polars havia de ser etern é incommovible, havia de veurer desfilar dias y anys, aconteixements y homes. Desgraciadament, la llima eterna del temps que tot ho abat y tot ho disgrega, ha fos la neu, s' ha cebat en la octogenaria fermesa del home més just, del filosof més sincer y valerós, del polítich més honrat que may hagi existit á Espanya.

Va ser joch de pocas taulas; en la primera decena del mes passat, don Francisco que may se feya avar de sa cultura ni de sa poderosa inteligencia, fou invitat á deixar ohir sa veu á la joventut, desde la cátedra de la "Unió Esco'ar" de Madrid.

Al surtir d' allí—per cert rodejat d' una munió de joves entussiasas, admiradors seus—va refredarse. Ja no s' aixecá del llit Dolsament, modestament com sempre havia viscut, van desapareixe d' aquest mon sa poderosa inteligencia, son esperit generós, sense fer gemegar las prempsas, sense fer enrahonar als rotatius, ab aquella senzillés y aquell horror á la exhibició que l' havian distingit tota sa vida.

Don Francisco Pi y Margall era barceloní, batejat á Santa Maria del Mar. Nasqué el 12 de Juliol de 1821; de manera que comtava al morir 80 anys llarchs. Dato curiós; nasqué en la mateixa casa del carrer de 'ls Banys Vells, ahont molts anys després en Peynador cometé l' assassinat que 'l portá al pal. Lo pare de 'n Pi era guixaire; sa mare estirava puntes de cuixí.

Desde molt jove, encare estudiant als Escolapis 's dedicava al cultiu de las lletras, lo que simultaneja després ab los estudis de la carrera de Dret, en la qual obtingué el títul de doctor l' any 1847. Sos primers treballs literaris foren dramas y poestas que prompte abandoná per dedicarse á la critica artistica y literaria en quina especialitat va ferse tot seguit un gran renom. A la edat de 18 anys escrigué la continuació del tomo «Catalunya» de la obra «Recuerdos y bellezas de Espanya» qu' havia comensat lo genial Piferrer y val á dir que á pesar de la seva joventut, no desmeresqué en res la continuació del comensament. En las páginas d' aquella

obra magna quedá demostrada la gran valúa de 'n Pi, sa inmensa cultura y sa competencia artistica.

Simultanejantlas ab sas lluytas artísticas y literarias y ab l' exercici de la abogacia comensaren á concretarse sas ideas políticas al costat de 'n Cuello y l' Abdón Terradas, constituhint el primer foc d' homes generosos que penetrantse de 'ls últims avensos de la ciencia política, comensaren á treballar pera 'l millorament de las classes proletarias.

Passá després á Madrid y allí treballant en empresas literarias y jurídicas conseguí la consideració de grans y petits. L' any 1854 doná á llum sa obra «Reacción y revolución» en la que fixá d' una manera definitiva sos ideals polítichs; á consecuencia d' aquest llibre se desencadenaren sobre en Pi las iras del poder, veyentse obligat á refugiar-se á Vergara durant algún temps. Tornat á Madrid dirigí bastants anys el diari «La Discusión» fins qu' allá per l' any 1864, convénsut de que la situació d' Espanya exigía un va-y-tot desesperat de 'ls que podian salvarla, 's posá á conspirar obertament á favor de la revolució y la república. Fracassada la conspiració, l' any 1866 's vegé obligat á expatriarse, refugiantse á Paris, ahont residí fins á 1869, guanyantse la vida ab traduccions.

Vencedoras las ideas liberals ab la revolució de Septiembre, l' any 1869 torná en Pi y Margall á Espanya, essent elegit diputat en las famosas Constituyents per la ciutat de Barcelona. En aquellas Corts memorables la paraula de 'n Pi posada al servey de las ideas ultraradicals troná vigorosa en favor de la república. D' acort ab en Castelar, avans de que aquest abdiqués el credo federal, van ser aquestos dos homes los que més republicans van fer y 'ls qu' assentaren la idea de la federació, que luego en Castelar, havia de trahir vergonyosament.

Després del rápit reynat d' Amadeo vingué la proclamació de la república y desde 'ls primers moments en Pi va ser un de 'ls homes indispensables en lo nou estat de cosas.

Ministre de la Governació primer, després president del Consell de ministros y finalment president del poder executiu, en Pi y Margall fou durant algún temps—per desgracia curt—árbitre de 'ls destins de la nació. Per formarse cárrech de lo difícil de las circuns'tancias, hi ha que girar la vista á n' aquells temps. La insurrecció cubana per un cantó, los carlins á la montanya per l' altre y finalment las ciutats més populosas de la península proclamant els cantons y erigintse cada ajuntament en foc de desmembració, feyan d' Espanya un ciri que cremava per las dugas bandes. Y en Pi, ab la serenitat de sempre, l' home de gel de tota la vida, dirigint desde Madrid ab imperturbable calma, dictant disposicions á cada nou perill y acudint per tot. Solament la traició de 'ls mateixos republicans podia ferlo caure de son lloch d' honor y la traició vingué. En Castelar pujá á la presidencia, renegant de la república federal y allavors 's retirá en Pi de la política activa, permaneixent allunyat de las Corts republicanas fins qu' aquestas foren disoltas per las bayonetas de 'n Pavia.

D' allavors ensá, la vida de 'n Pi ha sigut exemplaríssima; per trobar precedents á sa conducta es precis girar els ulls á las democracias grega y romana. Sa inmensa popularitat, sa gran influencia po-

lítica no li serviren may pera treuren lo més petit guany; veritat es que totas sas ambicions 's reduhían á sos llibres y á sa familia.

Diputat perpetuo per Barcelona, Figueras, Sabadell, Tarrasa y Tarragona, assistia constantment al Congrés, shont á cada comens de legislatura atacava 'ls pressupostos ab terrible lógica. Sa veu queya en el buyt, pero cap diputat podia com ell aixecar ben alt el front devant de sos electors.

El renuncià la cessantia de ministre; ell treballà fins a última hora escrivint articles ó defensant plets pera menjar; ell atacà ab gran valor civich la política suicida de ls governs de la Restauració; ell fou l'únic que hi vegé clar en los problemas colonials y l'únic que donà consells justos y precisos perquè Espanya surtís del fanch ahont estava ficada fins al coll. No fou escoltat; l'autoritat de sos anys y de son cervell de pensador fou ofegada per una ratxa de bojeria patriòtica y el resultat fou el previst. Espanya caygué pera sempre més en lo pregón abím de una derrota sens exemple.

Ahir encare, en plé moviment regionalista sa veu clara y serena, may defallida pel dupte ni enterbolida per las abdicaci6ns, senyalava als governs y als pobles un camí á seguir. L' únich camí recte y segur per arribar á salvar la nació. La sordera incurable y la ineptia intelectual de governants y governats feu que sos consells no fossin seguits. Algún dia se'n tocarán las consecuencias.

*
* *

Devant del home hòrrat é íntegre que sempre
seguí la ratlla dreta; devant del polítich clarividènt
y patriota com cap altre; devant del pensador insigne
y del literat de cap d' ala; devant del Mestre en fi,
quals inspiracions han sigut sempre las que han
guiat aquesta modesta publicació, LA TOMASA
acota el cap y surtits del fons del cor envia a la
tomba de n Pi y Margall un recort y una llàgrima.

Descansi en pau y son exemple 'ns inspiri!

LA TOMASA.

A UN...

—¿May *pencas* y gastas sempre
ab pródiga esplendidés?

Be!.. Vaja!.. Be prou que massa
ta muller sabrá 'l perquè...

Mes, no tant te n' envaneixis
de ton benestar plahent...

¿Que potsé 't creus ésser l'únic
en lo regne dels *neuters*.?

Fuig home!, D' aquets misteris
jo sol, ne coneix a cents...

RAMPALLS.

Armonias conyugals

La pau de casa
es la millor,
per *xó* en la meua
hi reyna molt;
tan jo y la dona
com ella y jo
sempre á tot' hora
nos fém petons
allò que diuen:
vivim los dos
com dugas *tórtres*
com dos colums.
May en la vida
tenim rahons:
sí; m' equivoco
no mes dos cops
al any, á casa,
fém molt soroll,
sols dos vegadas
pro duran poch:
l' una tres mesos
y l' altra nou;
fora disputas,
¡que bé, estich jo!

S. BRUGUÉS.

PARA NAVIDAD — GRAN SURTIDO EN

LITOGRAFIA · ESTANY = 6, S.ⁿ Ramon, 6.

—:—BARCELONA—:—

MISCELANEA

—Es dir que fent de *camarera* no tens son y encara pagas una pesseta diaria al amo? No ho entençh.

—Es clar, home... ¿Y 'l gasto de rentar llençols y refer matalassos qui li pagaria al amo?

—Vaja; en vritat sigui dit De 'n Lerroux á n' en Robert hi va tanta diferencia com del Gurugh (.) al Montseny.

(.) Del Parque

—Aquest senyor del darrera s' empenya en ferme l' amor ¡Ay fillet, si tú sabias que t'inch aburrits els pops!

MÚNIGIPALS À DOTZE RALS

ESTÀ.

—¡Gracias, don Chuan, muchas gracias!
le doy un petó filial...

Regalos als lectors

— DE —

LA TOMASA

LA TOMASA
CUPÓ PRIMÀ N.º 13 (1)

Que dona dret á adquirir per

UN RAL

joguet cómich en un acte y en prosa

PER MASSA BÓ

original de JAUME CAPDEVILA

qual preu corrent es lo de

UNA PESSETA

(1) Caduca als vuyt dias ó avans si s' agotan
ls exemplars.

EPIGRAMA

Per aprendre jo d' escriure
vaig aná á un estudi lliure
y al moment que hi vaig aná
la cartera 'm van robá.

Per ensenyarme d' escriure,
me van ensenyar de... viure

PLATON PEIG.

TALONARIS

— PERA —

apuntacions del sorteig de Nadal

Magníficament litografiats é impresos á

dugas tintas ab l' alegoria de la Fortuna

Los de 100 fullas, á 80 céntims

" " 50 " á 50 "

Ventas al per Major y Menor

Litografia Barcelonesa

6, Carrer de Sant Ramón, 6. - BARCELONA

Bibliografia

La personalitat de don Santiago Boy en las lletres catalanas no es nova. Porta publicats varios volums de articles exquisits y porta estrenadas també algunas obras excelents ja ab sa sola firma, ja ab la colaboració d' altres escriptors, com ell notabilissims. Sense pecar d' exagerats y sense que pugui pendres el nostre elogi

á bombo interessat-ja que no coneixém al Sr. Boy y Verdalet ni de vista-podém dir que quan dit escriptor edita un volúm, el públich ja l' espera ab ansia y l' devora ab complacencia perque sab que 'l senyor Boy es de 'ls pochs que saben buscarli las pessigollas á la alegria, sense fugir per xó de la naturalitat y sense caure en xavacaneries de mal gust.

En altres termes; després de 'n Vilanova y després de 'n Pons y Massavéu, el prosista humoristich que sab millor transportar en catalá escenas de la vida real á la lletra impresa, es sens dupte l' escriptor que 'ns ocupa.

En los articles que componen la colecció darrerament estampada ab lo titol de *Tinta Perduda* campejan si fa no fa, las mateixas condicions que en los anteriors articles que li haviam llegit, si be ab l' afinament de punteria propi de la major experiencia.

Los articles de la colecció no tenen desperdici. Son quadros arrancats de la vida real en lo que té de mes popular; son visions illuminosas del nostre modo de ser, de las nostras costums, recullidas ab una percepció admirable per sa exactitut y sa finura, al mateix temps qu' ab aquell bon gust peculiar del verdader artista.

La lectura de *Tinta Perduda* nos ha proporcionat una estona deliciosa que desitjariam disfrutessin també nostres llegidors.

De cap manera podém correspondre millor á la galanteria del Sr. Boy, que reproduhint al peu d' aquestas ratllas un de 'ls articles — sense triarlo — de la colecció *Tinta Perduda* pera que nostres llegidors el saborejin...

Per llegir els restants s' haurán de gastar una pesseta, qu' es el preu del llibre del Sr. Boy. Llibre que per la bona impressió y excelent paper, resulta baratissim.

La rambla de las flors

(De 8 á 9 del dematí)

LEa nova guia de tots los carrers y plassas de Barcelona.

— ¡La rateta americana! Dcu céntims!!

— ¿Ahont vas, Marieta?

— Cap á la plassa qu' es tart. Adiós.

— ¡Adeu, m'ca!

— La *Publidad*, el *Daluvió*, el diari d' avuy qu' hi ha partes y á tima hora ..

— ¡La llista del *Toreo*, ab la segona á Barcelona!

— ¡Adeu, rossa!

— ¡Passióbó, senyor Maurici...

— ¿Qué 'l coneixes?

— Fuig, que no veus qu' es un ximplet.

— ¡Ah, tñ! Escolta ¿Ahont te vares ficar ahir que no 't vaig veurer en lloch?

— ¡Ay, ay! ¿no 't vareig dir qu' anava á la Granada?

— ¿Alli dalt vares anar? ¡Ay, filla, quin reventament de camas!

— No ho creguís.

— ¡Ah, escolta! ¿que hi vares trobar á n' aquell?

— ¿En Guterass? Y donchs, per ell se va fer la festa.

—Ay, noya, no sé com t' agrada aquell xicot; es més ranci...

—Aquestos son los que tenen quartos.

—Tampoch t' en darà cap. ¡Vaya quin un lo seu pare! Es d' aquells que no gastan may mocador de mocar. ¿Y sa mare? es d' aquellas que per no gastar carbó, cou las monjetas ab lo gas de l' escala.

—¡Apa noya que la boca t' es mesural...

—Ja sabs que lo mateix va dirte l' Isabel.

—Fuig, dona, ¿que per ventura es gayre després lo teu?

—Ja sabs que 't consta que m' ha pagat lo xocolate més de quatre vegadas.

—Si, pero es d' aquell de quinze céntims. Son las sobras de las xicras mal llepadas.

—Pitjor lo teu que 't porta á Somorrostro á menjar sorra, y á beurer aygua de mar.

—¿Que no sabs que purga?

—Y fa sortir los mals humors...

—Vaya, *ab such*, que t' hi conservis.

—Adios, fins un altre dia.

—¿Falta un ramet de violetas? ¡Quédissen un per cinch céntims!

—El calendari, el Saragossano, el Hermitá y el del Pagés. Lo verdader calendari de l' any nou.

—¡¡El niño meón diez céntimos!!

—Noy, dom un anunci.

—Tú *por la acera*...

—¿Y are?

—Ni are, ni *después*.

—Be, home, no dongui empentas per aixó.

—*Ya sabes que no se permite pasar con bultos por el centro de la Rambla.*

—Dispensi que no ho sabía.

—*Es que á tí ya te conozco. Cada día haces lo mateix.*

—¡Mirin una llibreta y llápis, per deu céntims!

—¡Els de deu á cinch céntims!.. que son de pell de cabra... ¡A qui li fan falta uns cordóns per las sabatas!

—¿Qué tal Joanet?... ¡avuy si que t' has llevat dematí!

—¿Vols vindrer? ¡Au, acompányam!

—Qu' hem d' anar molt lluny?

—No; fins aquí á la florista porque 'm fassi un ram bonich.

—¿Qué tens algún sant á casa?

—Un dimoni. Es lo saut de l' Elvira.

—¿De la teva dona?

—Si.

—¿Y li compres un ram?

—Cada any lo mateix! Ab deu rals ne surto.

—Si que será poca cosa!

—¿Qué? Ab dos rals de flors, y vuyt de vert, las floristas fan un ram que no passa per l' entrada.

—Si t' hi posan tot ufals...

—La qüestió es qu' ompli.

—¡Lástima que no crihis cabras!

—Be, que m' acompányas?

—No noy, tinch d' anar al despaig.

—Donchs adios. Ja 'ns veurém.

—¡Felicitats!

—Cinquanta vistas de Barcelona per deu céntims

—Boquillas per cigarrillos, d' àmbar y espuma; botonets per la petxera; gomas per las carteras...

¡barato, noyas, barato!

—¿Ahont va, Paquita, á n' aquesta hora?

—¿Escolti que no li va deixar cap recado per mi, l' Arturo?

—¡Dolenta! ¡Ja ho devía sapiguer!

—No; pero m' ho pensava..

—Donchs aquí te aquesta tarjeta y aqueix ramet que m' ha deixat porque li dés.

—¿No més qu' aixó?

—Res més.

—Lo de sempre. Molts flors, molts cartróns y cap diné.

—El juguete más bonito y más barato para *nen* y para *nena*.

—*El gran discurso entero pronunciado...*

—¿Que vens cap amunt, Pepeta?

—Si, pero no vuy pujar ab la Catalana, qu' haig d' aixecar massa la cama.

—Esperém un eléctrich.

—Traspassa...

—Nyech... Nyech...

—¡Vaya un susto de darnos!

—¿Que no ho sentiú? ¡Badochs!

—¡Nyébit!

—Quin modo de córrer. No se com no hi ha mes desgracias.

—¡¡Adios ressalada!

—¿Y are? ¿Qui es aquell altre ximple?

—Un torero, que no l' hi veus la cua.

—¿Qu' estrenas cistell?

—¿Qué 't sembla aquet moble?

—Lo trobo massa gros. Sembla una calaixera sen-se portas.

—Ja ho vaig dir á la senyora, pero es d' aquellas que gastan dos duros per un cistell y 't donan dos pessetas per anar á plassa.

—¡Tot hi deu ballarhi!

—Y tal. Ara mateix sento qu' els sigrons sembla que fassin maniobras.

—Iú, ara 'n ve un, ¿que hi pujem?

—¡Tú, noy!

—No cridis, ja parará.

—Qu' ets amiga del cotxero que hi vist que reya.

—Y tal, si sempre que 'm veu toca un pas doble.

—Deu esser la senyal porque te 'l miris.

—Si, per ell estich,

—¡De quin pá fas rosegons!

—No filla. Pero no 'm serveix.

—¿Per qué?

—¡Qu' ets bledal! ¿No 't vaig dir qu' era casat?

—Tens rahó, com que fa aquet posat tan tierno y dona aquellas miradetas...

—Si, fiat dels casats.

—Que son aquets pitos... *usted* ¿que hi ha foch?

—*En la calle de 'l Infern.*

—Allí ray que ja hi están acostumats.

—¿Qu' es alló? ¡Quina gentada!

—Es qu' han agafat un gos, ¿no veus los del carre-tó?

—¡¡Vóitai!!

—¡Baja y *yar* irás como te voltaré yol! ¡Eh, noys, fora d' aquí!

—¡Quin gos mes maco: de segur qu' el matarán.

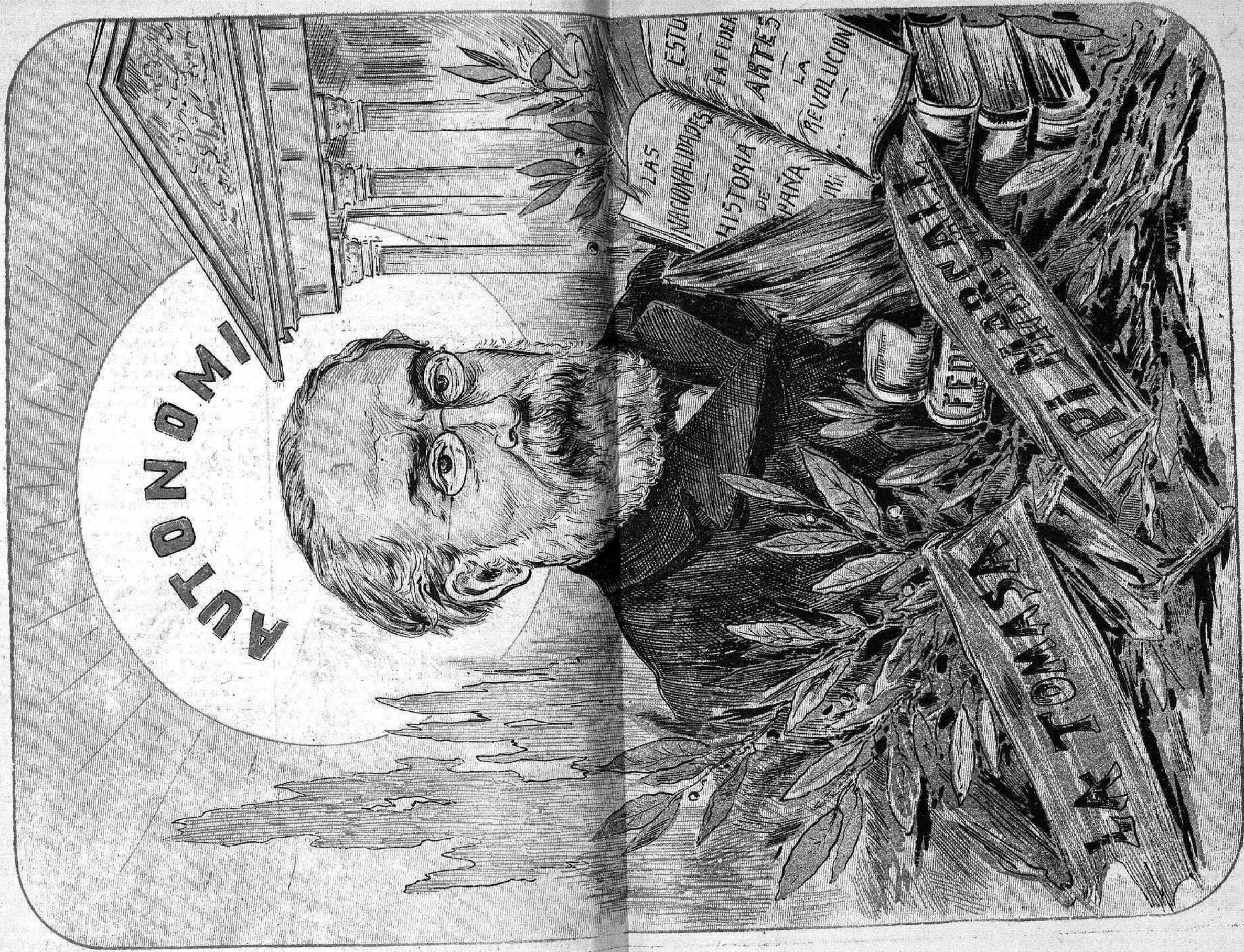
—No, que nos lo comerém ab patatas.

—¡Que son bruts! Ara 'ls ha fugit ¿Has vist? ¡Bra-vo, bravo.

—¡Redios! y escaparse delante de un concejal!...

Lo que es hoy no almuerzo que no se agafe otra vez lo gos.

SANTIAGO BOY.

¡Gloria al home! En tant moria
com Sol que del mon s' allunya,
lo seu esprit resplandia
ab la llum de *Autonomia*,
¡qu' es l' ansia de Catalunya!

MAS PRIMERAS RELACIONES

Lo cotxe rodolava y la Carme frisoa movia's en l' assiento, pàlida, ab ulls irats, sense acerta á descloure 'ls llavis fent preguntas per por de no trahirse, sa angoixa delatant. ¡Be prou l' endevinava lo seu suplici horrible! ¡Be prou que 'ls esbrinava sos pensaments secrets! —Dou meu!— ella pensava—coneix tota ma historia y ara pretén qu' ab l' altre vagi á teni un careig.

Per fi al lloch arribárem; l' auriga la portella va obrirnos. Muda, blanca, més blanca qu' un paper, baixá tan tremolosa que casi cau á terra...

Vaig corre en son auxili, prenentla de braset Igual que 'l gat 's gosa en allargá 'l martiri del ratolí qu' urpeja, sense matorlo may, aixís jo per donarli respir, fent la rialleta, vaig dirli;—Carme hermosa ¿qué tens? ¿t trobas mal?

—Oh si, va dí agafantse com náufrech á una taula; tant malament me trobo, que ni caminar puch No 'm fassis pujá escalas per fer eixa visita...

—Oh no, ja no es possible. . ¡venim de massa lluny! —Donchs deixam á la fonda y tu si vols pots ferla. .

—Si es joch de pocas taulas; no més pujá y baixar —T' esperaré á la escala. —No ho vull de cap manera ¡Fins qualsevol diria que tems de pujá á dalt!

Veyentse acorralada en sa darrera excusa; —Aném! va dir resolta, ab lo posat mateix que 's llença 'l suïcida entre las blavas onas que sab han d' engolirlo per no surtir may més.

Pujárem. . A la porta, un rétol aixís deya; Roure-Abogado. Truco... Una minyona surt Per en Narcís demano.—¿A qui dech anunciarli? —A dugas coneixensas que venen de molt lluny.

Nos fa esperá una estona. Per fi, en la pessa próxima s' ou un trepitj... s' acosta... ¡Com salta lo meu cor! Es ell... —Mercé! li escapa. Ella fa un crit, desmaya's y drets quedém mirantnos de fit á fit tots dos

Una pausa terrible, llarga, llarga segueix á aquella escena.

Després, lo meu rival se 'n va á la porta y la tanca depressa...

Se 'n torna cap á mi y 'm diu;—Assentis.

Luego va cap á n' ella li arruixa 'ls polsos y li fa qu' ensumi un petit pom d' essencias y quan ella obra 'ls ulls y en sí retorna al meu costat s' assenta

y diu;—Molt senyor meu; jo li suplico...

¿Qué 'l porta á casa meua?

—¿Y m' ho pregunta? faig... ¿Vosté 'm pregunta lo que 'm porta aquí á véurel, quan vosté s' ha trahit al nomenarla y se 'ns desmaya ella?

—Aixó, pot volguer dir que 'ns coneixiam d' avans de l' hora aquesta y coneixers' un home y una dona no es cap mal, ni es cap mengua...

—Segóns y cóm! Quan l' amiatat es lo únich que hi ha en la coneixensa no es cap mengua, hi convinch.. Pro quan hi juga l' amor, cambia d' aspecte.

¡Vosté li ha fet l' amor á n' eixa dona!...

—No ho nego, uns anys enrera; pro l' haverse estimat, no es cap delicta...

—Segóns modo y manera... Si l' amor es platónich ó ab miradas senzillas s' acontenta,

no es mal havé estimat, pro quan se roba la flor de la ignocencia

á una donzella y se la fa querdia y es dorm molt temps ab ella

la cosa es diferent!! —Pro ¿qui ho afirma aixó?— ¡La carta aquesta!

La lletra es de vosté, Narcís.. Suposo que reconeix la lletra!

Va callá l' advocat. Hi hagué una pausa. Després, ab certa flemma

va dir.—Dém'ho per cert... Pero en l' assumpto.. ¿qui li dona candela?

—¿Qué vol dir?—Molt senzill. ¿Quin dret invoca per surtir en defensa

de la Carmeta y son honor? .. Respongui

—Donchs... ¡que soch marit d' ella!

—¡Apretal... ¡Ja! ¡ja! ¡ja! ¡ja! Y una riallada rossoná en mas orelles. .

Sentirlajo y plantarli en mitj de 'ls nassos una pinya superba,

fou cosa d' un instant.—¡Vull sanch!! eridava vull rentar eixa ofensa...

—Jo també deya jo—¡Surtim á fora!

—Aquí dins, devant d' ella

—¡Un arma!—També 'n tinch!.. Dugas cadiras van alsarse rabentas...

Allí anavam tots dos á estabornirnos.

Per sort la Carme, llesta aná á la porta tot xisclant;—¡Socorro! la obrí... y com una fletxa

entrá la dona de 'n Narcís... Va caurém

de sorprés l' arma en terra, y un crit de—¡¡Montserrat!! llensá ma gola al veure á la morena

qu' allá en el Parque, en la Secció marítima, lo goig 'm feu coneixe brindantme al aire lliure en blana sorra sas primicias de verge.

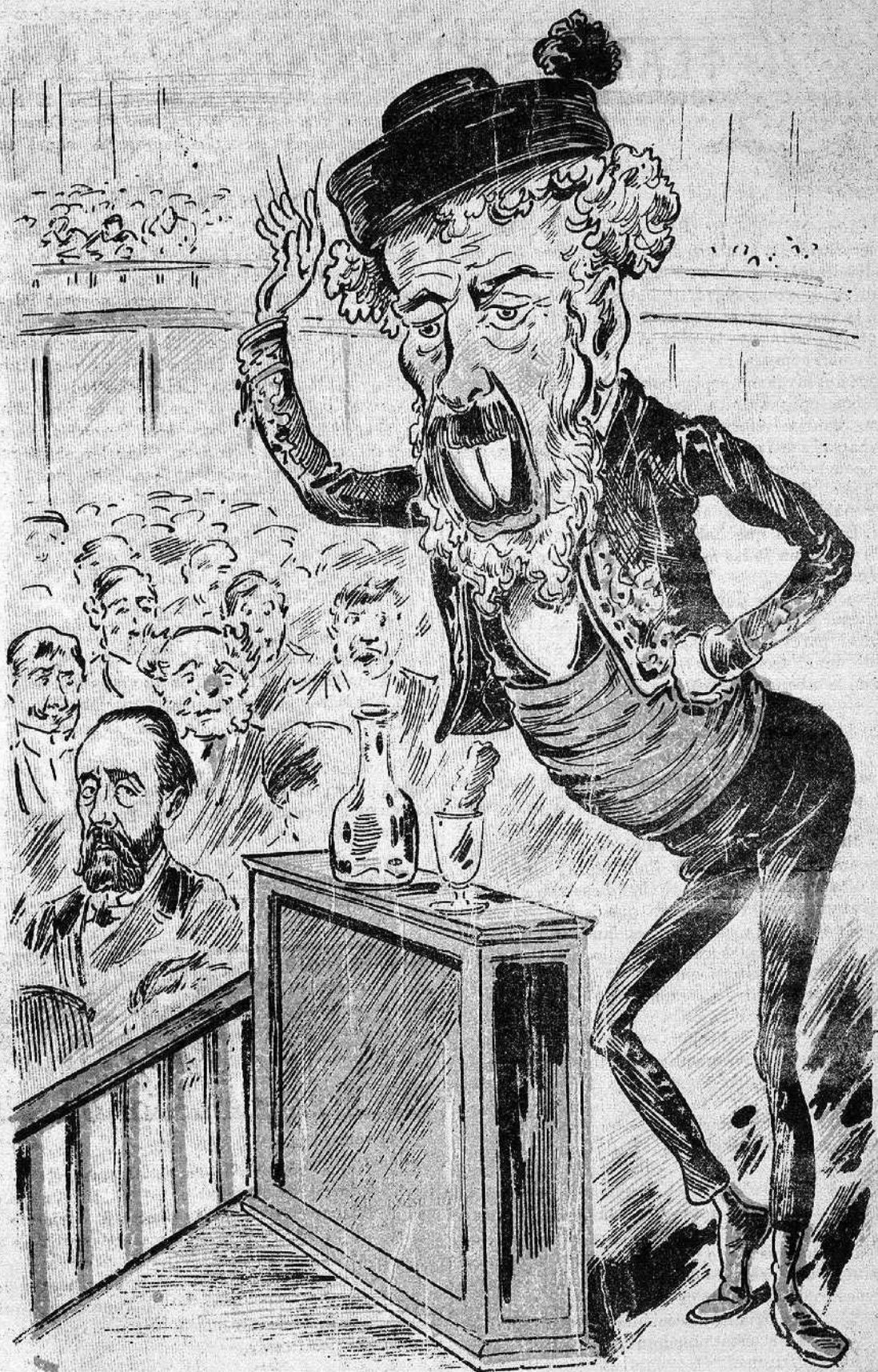
Devant de 'ls ulls acusadors de 'ls altres, vaig esclatar en una rialla inmensa mentres la Montserrat;—¡Es ell! eridava y desmayada queya.

M. RIUSECH.

(SEGUIRÁ)

LA TOMASA

EL GRAN PALLASSO

Ell sempre d' iguals maneres
surt del pas fent ei graciós,
ó arrencant... per peteneras!

PRINCIPAL

La companyia del Sr. Sanchez de León ensajava pera ser estrenada á últims de la present setmana una comedia dramática de nostre amic lo notable juriconsult Sr. Rovira y Serra, titulada *Sin gobierno*, pero agrañida al poch *amore* que nostre públich li mostrava, s'ha cridat *ondana* y la obra *Sin gobierno* s'ha quedat sense companyia.

Hosentim vivament per las bonas noticies que teniam de l'obra, puig ab ella estém segurs que lo senyor Rovira, hauria refermat de nou los aplausos que l'any passat senti en lo teatro Romea, ab sa tan discutida com celebrada obra *Gent de vidre*.

També es de sentir lo abandono mutuo de companyia y públich, porque aixís 'ns privará d'aplaudir á la Sra. Lamadrid, que habia demostrat envejables facultats y sor una de las més notables actrius que té lo teatro castellá.

La execució que donava á *El loco Dios*, res tenia que envejar á la de la Guerrero. No en vá la senyora Lamadrid, porta sanch en sas venas de la célebre Teodora (de igual apellido) y que anys enrera signé una gloria de la escena espanyola.

LICEO

La sens dupte més inspirada obra de Verdi, *Aida*, ha servit pera donar la reputació deguda al ja notable tenor catalá Sr. Palet, puig á pesar de necessitar-se pera cantar dita particella possehir facultats extraordinarias que encara no posseheix lo Sr. Palet, per lo molt aguda que es dita ópera, lo preciós timbre de sa veu y lo perfecte portament de la mateixa fa que desde la romansa del primer acte fos ja sumament aplaudit y entussiasmá de un modo extraordinari en lo *duo* del tercer acte que cantá magistralment.

En dita ópera, hi debutaren las Srtas. Popovici y Borissoff, en las protagonista y Amnoris respectivament distingintse la primera en los cantábils á mitja veu que cantá deliciosament. En los aguts, á causa de flaquejarli algo, algunas vegadas desafinava. En conjunt agradá. En quant á la Srta. Borissoff, se distingí de un modo extraordinari en la indumentaria del personatge, que lo vestí ab luxo y rigurosa propietat artística.

També ab *Aida*, se dongué á conèixer lo mestre Barone y si be en certs moments portá la ópera ab massa precipitació, abusant per lo tant dels efectismes, no obstant hém de confessar que 'ns agradá perquè la obra de Verdi tingué una execució de conjunt notable y demostrá ser mestre de energia y de coneixements.

Pera dissapte y baix la direcció del mtre. Fischer, se posará *Sigfrido* y s'está preparant lo debut del tenor Sr. Biel ab *L'africana*.

NOVETATS

Res de nou hi ha hagut, puig *El conde de Saint Germain* que estava anunciat pera estrenarse, hom vist s'ha retirat del cartell.

Si habia de ser un fracás, ha fet be la Direcció.

Se creu probable que lo dia 11 del present debutará lo Sr. Zacconi, ab lo drama en 3 actes de Novetta *I Disonesti* y lo en 1 de Bracco *Don Pietro Caruso*.

Ab verdadera ansietat es esperat aquet célebre artista.

CATALUNYA (Eldorado)

Jiguero chico es lo titol de la sarsuela darrerament estrenada havent obtingut escàs éxit ab tot y desempenyar lo protagonista la Sra. Campos que procurá lluhir'shi, no logrant'ho per la escasa novetat del argument ja que té molta similitut ab *Caramelo*.

Segóns noticias *Jiguero chico*, ha entussiasmat d'un modo extraordinari als madrilenys per la inmillorable execució que hi dona la Loretta Prado.

No volém duptar de dit rumor puig recordém que també succehí igual el estrenarse *Caramelo* que ab tot y ser desempenyat per la Srta. Gonzalez, siguié rebuda ab despreci la obra, alborotant la mateixa quan la representá la célebre Concha Martinez que hi lográ un de sos millors triomfs.

Pera demá está anunciat com á estreno de la setmana, *El coco*, sarsuela de Jackson y Rodriguez, ab música del mestre Vives.

TIVOLI

CIRCO EQUESTRE

Son tan frequents los debuts que presenta lo Sr. Alegria, que la companyia ha quedat en gran modo trasformada y casi tots los artistas que la componen son nous.

Ab tot, la empresa no dorm y pera avuy anuncia lo debut del trio Rossi y prepara una extraordinaria novetat en que hi pendrán part 40 clowns y clownesas.

¿Que será?

UN COMICH RETIRAT.

Don Ramón Puncernau, duenyó del establiment de sastretria del carrer del Hospital núm.º 107, titulat «La ciudat de Sabadell» ha tingut l'atenció d'enviarnos una mostra de 'ls mirallets de butxaca que regalá als seus parroquians, ab motiu de la temporada de hivern.

L'obsequi es bonich, elegant y es bona mostra de la importancia del establiment del Sr. Puncernau, á qui felicitem expressivament y doném las gracias per sa amabilitat envers nosaltres.

Dissapte va sortir pera Madrid á l' objecte de portar una corona al venerable Pi y Margall y assistir á son enterro, que tingué lloch diumenje; una comissió de federals barcelonins, entre 'ls que figurava nostre distingit amic Sr. Vallés y Ribot.

Pero es allò que 's diu. Els homes proposan y las companyias de carrils disposan. Els expedicionaris no pogueren passar de Reus per estar la via interceptada á causa de un descarrilament.

Aixís, donchs acordaren tornar á Barcelona ab lo sentiment de no poguer assistir al enterro del jefe y mestre. No obstant, no hi ha mal que per bé no vingui y tal ha succehit en aquel cas.

La expedició per anar á Madrid á tributar á ne 'n Pi y Margall un recort de part de 'ls federals cataláns, ha sigut ampliada. S' han adherit á la idea moltíssimas personas y dissapte dia 14, en un tren especial surtirá cap' á la Cort una munió de federals.

L' acte promet revestir una importancia excepcional, á pesar de que no hi aniran tots els que voldrien per dificultats metálicas, puig ja es sapigut que en l' honorat partit federal no abundan els cressos.

Fem vots perque la idea 's porti á cap y la representació siga numerosa.

En Pi y Margall 's mereix això y molt més.

Fluixa saragata ha mogut l' Urzáiz ó siga 'l ministre d' Hisenda, ab sa Mey decretant que 'ls drets d' Aduanas 's paguin d' aquí endavant ab or.

Els que jugan á la Bolsa han rebut la noticia ab alegría y desseguida tots els valors s' han cotisat en alsa. En cambi 'ls treballadors s' han enterat del decret del Urzáiz ab terror, perque entre 'ls molts articles que pagarán los drets ab or, s' hi comptan las farinas, el bacallá y el petroli, qu' ara segons se diu costarán un ull de la cara.

La cosa no está encara ben dilucidada y sembla que hi ha dubtes sobre si 'l decret del pago ab or, resultarà beneficiós ó perjudicial al país.

Ja desd' are m' atreixo á formular una profecia y es que 'l pobre surtirá perdent. L' amarga experiencia m' ha ensenyat que totes aquestas cosas de 'ls ministres acaban de la mateixa manera; apujantse el pa.

Ja veuran com no falla.

Un de 'ls molts rasgos de la integritat de don Francisco Pi y Margall.

Sapigut es que 'ls diputats y senadors gosan franquicia de Correus y ademés poden demanar paper d' escriure y sobres als ugiers del Congrés ó Senat, els que s' apressuran á servirlos, pagant com es natural la Nació.

Molts diputats y senadors usen y abusan d' aquestas prerrogativas, fins al punt que molts d' ells, comerciants, bankers y homes de negoci, tiran tota sa correspondencia al Congrés ó Senat y mentres exerceixen el càrrech no pagan de la seva butxaca ni un plech de paper, ni un sobre, ni un sello de cinch céntims.

Donchs bé; els empleats del Congrés han manifestat á la mort de 'n Pi y Margall, que no tenen may recort de que don Francisco 'ls hi hagués sollicitat un sobre ni un full de paper de 'ls que paga 'l país y que si bé es cert que tirava sa voluminosa correspondencia en la estafeta del Parlament, totes las cartas duyan sempre enganxat el corresponent sello de 15 ó 25 céntims.

Váginlos ab aquestas canorgas y ab aquesta pulcritut als demás representants del país. Molts d' ells, mentres son

diputats proveeixen de paper per tot el resto de sa vida atipan de carmetlos á tota la coneixensa y son si senadors (qu' aquestos tenen dret á tassas de caldo gratis) 's mantenen al Senat y passen allí la convalescencia de totes sas malalties.

¡Pobre Pi y Margall! Tant'a pulcritut en mitj de tanta bruticia. Ell si que podia titularse l' *avis rara*.

En Romero Robledo, pregat perque prengué part á l' elogi fúnebre que tots els jefes de partit van fer en lo Congrés de 'n Pi y Margall, va negarshi en rodó.

Molt ben fet. Hauria sigut tirarse ell mateix terra als ulls. ¿Com podia enaltir la consecuencia de 'n Pi un *vale-ta*, un tráfuga de tots els partits com en Romero? ¿Com podia ensalsar la integritat y honrades del apóstol de la federació un tipo tan asquerós, tan amic de immoralitats y xanxullos, com l' ex pollo d' Antequera.

Va fer perfectament en Romero no descolguent el bech. Posar de ralleu las grans qualitats de 'n Pi, hauria sigut posar en evidencia sos principals defectes.

A bé que tampoch hi feya cap falta son elogi fúnebre. Hauria sigut embrutar aquella hermosa solemnitat.

Una pianista vienesa anomenada Elena Litz acabava de tocar una pessa en un concert, havent sigut molt aplaudida pe 'l públich, quan de prompte 's tragué un revolver y 's dispará un tiro al cor quedant morta instantaneament.

Vaja si; la mateixa fi que se li esperava á n' en Gual, si no hagués parat la beneyteria aquella del «Teatre intim.» Pero així's com l' artista vienesa va suic darse en plena ovació, nostre Adriá s' hauria vist obligat á adoptar tan suprema resolució á instancias del respectable públich.

La ovació ja hi hauria sigut, pero no més quan 'ls *morenos* s' haguessin ben convenut de que 'n Gual ja havia fet l' ànech y no tornaria may més á engallinarlos.

Els dependents curials han celebrat un mitin societari y s' han unit en societat de resistencia contra la tirania de 'ls amos.

Els pobres s' exclaman del poch sou, 's queixan de la explotació de que son victimas y 's dolen de la falta de consideració de sos principals.

Qué cómicls trovo jo als dependents de la curia en sas queixas y exclamacions!

Y com jo 'ls trobaran cómicls tots els qu' han hagut de corre, per sa desgracia, las oficinas de 'ls jutjes, escribans y procuradors.

Una gent que son capassos d' afeytar als litigants á pèl y á repél, queixantse d' explotació y esclavitut!

Per esclavitut y explotació la de 'ls infelissos que van á caure á las grapas d' aquets ministrils de la justicia.

Val més caure al pati de la «Gardunya» ¡Deu nos guardi de sas urpas!

Per un projecte que fa molt temps 'ns rodola pe 'l magí y que pensam posar en práctica en ocasió oportuna, agra-hiriam á tots els nostres estimats colaboradores se servissin enviarnos la seva direcció y al mateix temps totes aquellas que poguessin adquirir d' amichs ó coneguts, cultivadors també de las lletres catalanas.

¡Gracias anticipadas!

LITOGRAFIA BARCELONESA

SAN RAMÓN, 6. - BARCELONA

UN CUADRO DE HISTORIA

Sant Robert y demás compañeros muts.